

Stanisław Harla (1908–1977) działacz ludowy, literat

Wrażliwość społeczna, a poetyckie prześwity

Kiedy pochyliłem się nad działalnością społeczną i twórczością poetycką Stanisława Harli, doznałem uczucia zmierzania się z historią nieodległą w przestrzeni czasowej, obejmującą przedział od drugiej połowy lat dwudziestych XX wieku, aż do lat siedemdziesiątych 20. stulecia i na wskroś bliską w znaczeniu topograficznym i kulturowym. Pisanie o człowieku, z którym zetknąłem się w relacjach interpersonalnych, stwarza cały konglomerat subiektywnych odczuć, a szczególnie o kimś którego twórczość i wspomnienia odradzają się czasowo jak „Feniks z popiołów” w postaci pośmiertnych wydań wierszy czy ilości wspomnień i artykułów oraz organizowanych konkursów, skłania do pochylenia się nad fenomenem tej postaci. Poetyckie słowo, którym się posługiwał, przynosi wielobarwne opisy wsi mieleckiej i jej krajobrazu np. w wierszu pt. **Wisłoka**. Są one nie mniej plastyczne od znanych obrazów utrwalonych ręką Władysława Reymonta¹ w powieści *Chłopi*, tej, która została zwieńczona laurem literackiej nagrody Nobla. Wprowadza to nas do refleksji nad czasem, w sam środek opisywanych zdarzeń np. wiersz pt. **Lipiec** „Chyli się do snu dzień lipcowy//Żali się ścięty zboża kłos//W trudzie się kłonią nasze głowy//A wiatr osusza z potu włos//Jak oko sięgnie, dookoła//wszędzie widoczne »lalki« zbóż//To chleb się rodzi w pocie czoła//mimo powodzi, słońca i suszy”. Bliższe poznanie poezji Stanisława Harli, daje kolejne opisy pór roku tak istotnych w życiu mieszkańców wsi, dla których cykliczność determinowała zakres wykonywanych prac. W wierszu pt. **Orzę** czytamy „W opromienione słońcem rano/ Niewymownie się cieszę/Że ziemię rozoraną//Zostawiam za lemieszem”//Opadają na boki/Skiby jak pajdy chleba/A ja wchłaniam ich uroki//pod jasnym dachem nieba”. Te tylko z pozoru prozaiczne opisy poprzez oryginalność zawartych w nich myśli, wywołują wyjątkowe liryczne wzruszenia. Emocjonalność ta w połączeniu z niezwykłym u poety malowaniem słowem, daje wyjątkowe przeżycia estetyczne.

¹ Władysław Stanisław Reymont (1867–1925) ur. w Kobielach Wielkich, zm. w Warszawie. Polski pisarz, prozaik, noblista. Przedstawiciel realizmu z elementami naturalizmu w prozie Młodego Polski.

W twórczości tej wyróżniłbym kilka motywów, które zasadniczo determinowały warsztat poetycki Stanisława Harli. Niewątpliwie na pierwszym miejscu należy umieścić wysokie poczucie własnej tożsamości, które uwidacznia się wielu utworach. To nie bogactwo, ale akceptacja stanu posiadania stanowi o przestrzeni bezpieczeństwa. W jednym z wierszy pt. **Chata** odnalazłem bardzo plastyczny, wręcz surrealistyczny opis miejsca bezpiecznej oazy jednostki. Wiersz chylący się chata, daje bezpieczeństwo strudzonemu pracą mieszkańcowi i skłania do wyciągania wniosków natury egzystencjalnej, a zarazem daje odpowiedź na nurtujące odwieczne pytania o bezpieczeństwo jednostki. Czym ma się ono przejawiać i co ma w sobie zawierać: „*Tam gdzie mojej chaty strzecha//Idę z łąk i wracam z pól//I cierpienie, nawet ból – //Wszystko do mnie się uśmiecha*”//*Ciasna izba, niskie progi//Słabe ściany, lecz wśród ścian/jestem królem, jestem pan//samodzielny lecz ubogi*”.

Motyw drugi to już wcześniej na wstępie cytowane opisy pór roku czy wykonywanych czynności charakterystycznych w poszczególnych okresach. Mamy zatem w tych wierszach ukazywanie zwyczajnych, prostych czynności: siewu, żniw i sianokosów, orki czy wyjątkowej urody ukazany na płaszczyźnie poetyckiego spojrzenia opis jesieni w wierszu pt. **Jesień**: „*Lecą liście jesieniq...jesieniq//Żałobą się okrywają drzewa//Wicher całą porusza przestrzeni q//I ponuro akordami śpiewa...*”. Wiersz jest pełen opisów np. uchwycenie październikowego „babiego lata”, a zarazem wypełniony głęboko filozoficzną refleksją: „*Gasną... gasną pastusze ogniska//I za morze znikają skowronki//A na pola – na płowe ścierniska//Płyną przędzy pajęczej koronki*”. To wsłuchiwanie się w rytm przyrody stanowiło o mądrości i tożsamości polskiej wsi. Są to wzruszające wiersze, jakich można znaleźć wiele w bogatej twórczości Stanisława Harli. Praca chłopów wykonywana w polu i w gospodarstwie w pocie czoła, organicznie zanurzona jest w cyklach przyrody. Ziemia rodzinna (ojcowizna) przekazywana sobie przez pokolenia, stanowiła o tożsamości i determinowała życie zgodnie z naturą i wielopokoleniową tradycją, przekazywana z ojca na syna. Stanowiła o sile, a podparta chrześcijańską tradycją była fundamentem bytu. Dawała także odpowiedź dotyczącą sensu życia kruchej jednostki w obrębie wspólnoty. Jednak w jednym z utworów pt. **Błądź**, poeta wychodzi poza granice własnego bezpieczeństwa: „*W dalszej wędrówce poprzez świat//Poprzednie moje ślady//przykrywa śniegu biały kwiat//I nie ma na to rady*”, by spuentować to swoją nierozważnością: „*Za to, że zawsze spieszę się//Że brak na to wszystko czasu//Tak nierozważnie w drogę tę//Wyruszam bez kompasu*”. Kompas, jako umiejętność poruszania się w żywiołach napotykanym okoliczności, ale zarazem w żywiołach nowych poetyckich sensów. To także ukazane w tym wierszu poczucie przemijania, tak istotne w życiu każdej jednostki. Czas, który determinuje nasze zachowania i stawia pytania o sens naszego uczestnictwa w historii.

Jako trzeci motyw w twórczości Stanisława Harli zaliczyłbym uwarunkowania wynikające z jego działalności społecznej i politycznej, ukazujące trudne położenie mieszkańców wsi w okresie międzywojennym. Brak pełnej realizacji uchwalonej 15 lipca 1920 roku ustawy o wykonaniu reformy rolnej, doprowadził po 1926 roku w wyniku nasilającej się stagnacji na rynku krajowym oraz rychłym pojawieniu się światowego kryzysu gospodarczego, do powiększenia nędzy ludności wiejskiej. Generalnie sytuacja mieszkańców wsi z każdym rokiem stawała się coraz bardziej tragiczna. Niedożywienie i ubóstwo było posunięte do najdalszych granic. Dochody rodzin chłopskich w 1938 roku w porównaniu z 1927 rokiem zmniejszyły się o prawie 2/3. Zaowocowało to niepokojami na polskiej wsi w latach trzydziestych, a kulminacją tego był Wielki Strajk Chłopski w 1937 roku². Ten stan rzeczy uwidocznił się również w twórczości poety, czego charakterystycznym przykładem jest wiersz pt. **Mocarz** oraz inne wiersze drukowane między innymi na łamach tygodników: *Piast* oraz *Naprzód*.

Pochodzenie

Stanisław Harla urodził się 20 lipca 1908 roku w rodzinie chłopskiej, we wsi Zaborcze położonej w gminie Przecław w powiecie mieleckim, w ówczesnej Galicji w zaborze austriackim. Był synem Leona i Bronisławy z d. Stawarz. Według przekazów data urodzenia budzi spory, podawany jest również rok 1912. Z dokumentów źródłowych, z którymi miałem możliwość zapoznania się w Muzeum Etnograficznym w Rzeszowie tj. odpisu aktu urodzenia i świadectwa chrztu, wynika jednoznacznie na wskazanie, że rok 1908 jest data właściwą. Pierwszą naukę podjął w Szkole Powszechnej w Przecławiu, a po jej ukończeniu kontynuował ją w mieleckim gimnazjum, którą przerwał z braku środków finansowych, co było wynikiem choroby ojca i pogarszaniem się sytuacji materialnej rodziny oraz gwałtownym ubożeniem wsi. Jeszcze w latach dwudziestych ponownie podjął dalszą naukę w seminarium Nauczycielskim w Tarnowie, którą po pewnym czasie zmuszony był przerwać z wcześniej wymienionych przyczyn. Po powrocie do rodzinnej wsi pomagał w pracach gospodarczych rodzicom, a z czasem praca na roli stała się jego podstawowym zajęciem i stanowiła bliżej nieokreślone źródło utrzymania. Już w początkach II Wojny Światowej stracił ojca. U schyłku wojny w 1944 roku podczas ostrzału rodzinnej miejscowości został poważnie ranny. Wkrótce po zakończeniu wojny zmarła mu matka i pozostał sam prowadząc gospodarstwo rolne. Legendą owiany jest jego ówczesny styl życia. Od pasania do księżycy krowy, przez być może nienadzwyczajnego letniego sypiania na strychu, aż do zimowego odpoczynku na kupce porąbanych

² Masowa, kierowana przez Stronnictwo Ludowe manifestacja polskich chłopów (16–25.VIII 1937).

gałęzi czy sypania na stole w pozycji siedzącej. Poeta zmarł 7 maja 1977 roku i pochowany został na cmentarzu parafialnym w Rzochowie (w przeszłości miejscowość ta była miastem, potem wsią, a od 1985 stanowi jedno z osiedli miasta Mielca).

Działalność publiczna

Stanisław Harla po zaliczeniu dwóch lat nauki przerywa naukę w seminarium nauczycielskim w Tarnowie i powraca do rodzinnej miejscowości. Pracując w gospodarstwie rodziców rychło związał się z prężnie wówczas rozwijającym się ruchem młodzieżowym polskiej wsi, jakim był Związek Młodzieży Wiejskiej „Wici”. W tamtym okresie młodzież wiejska skupiała się we własnych organizacjach. Na obszarze powiatu mieleckiego funkcjonowały koła Małopolskiego Związku Młodzieży, podlegające Okręgowemu Towarzystwu Rolniczemu w Mielcu, jako oddziałowi Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego z siedzibą w Krakowie. Jednakże w wyniku poddania się sanacji w 1929 roku nastąpił rozłam w tej organizacji, w wyniku czego grupa działaczy utworzyła Związek Młodzieży Wiejskiej „Znicz”. Pierwsze koła rozpoczęły działalność na terenie powiatu już w 1930 roku. Jednak rozwój nowej organizacji napotkał na opór ze strony władz administracyjnych i została ona rozwiązana decyzją wojewody krakowskiego z dnia 31 lipca 1931 roku. Część działaczy związku chcąc kontynuować rozpoczętą pracę zarejestrowała nową organizację, na podstawie ustawy o spółdzielniach, pod nazwą Związek Młodzieży Wiejskiej – Spółdzielnia Oświatowa. Zadaniem tej organizacji były między innymi działania na rzecz wzbogacenia kultury wsi poprzez działania oświatowo-społeczne i kulturalne. W latach 1936–1937 organizacja ta w powiecie mieleckim liczyła 3 tys. członków skupionych w 66 kołach i stanowiła sprawnie funkcjonujący organizm, pomimo problemów finansowych. Stanisław Harla stał się nieocenionym członkiem organizacji w wyniku stopniowego odkrywania swojego talentu i pierwszych prasowych publikacji na łamach już wymienionych wcześniej tygodników oraz zdecydowanego zaangażowania się w działalność społeczno-kulturalną. W późniejszym okresie przeszedł do działalności politycznej w Stronnictwie Ludowym, jako aktywny uczestnik strajków chłopskich w 1936 i 1937 roku w powiecie mieleckim, w tym w słynnej manifestacji przed budynkiem mieleckiego starostwa. Uczestnicy tego protestu domagali się uwolnienia działaczy ludowych aresztowanych za przygotowanie i przebieg strajków chłopskich. Za swoje publikacje literackie i krytykę ówczesnych władz oraz działalność polityczną wśród ludności wiejskiej wielokrotnie był szykanowany i przesłuchiwany oraz często był legitymowany przez ówczesną policję. Pomimo ostrzeżeń ze strony organów bezpieczeństwa, nie zaprzestał swojej działalności politycznej i literackiej, a swoją twórczość poetycką prezentował podczas okolicznych spo-

tkań. Największego uszczerbku na zdrowiu doznał tuż przed II Wojną Światową w 1939 roku. Po aresztowaniu, podczas brutalnych przesłuchań, bity kolbami przez policję doznał trwałego skrzywienia kręgosłupa. Harla był prześladowany nie tylko za działalność *Wiciową*, a później w Stronnictwie Ludowym, lecz również za poezję, w której wyrażał krzywdę, niedolę i poniewierkę ówczesnych chłopów oraz mieszkańców wsi polskiej. Do końca życia pozostał również wierny idei agraryzmu i ruchowi ludowemu.

Działalność w stowarzyszeniach kulturalnych i dorobek literacki

Dorobek poetycki i pisarski Stanisława Harli jest bardzo bogaty. Badacze twórczości podają w przybliżeniu, że był autorem bardzo płodnym. Napisał około dwóch tysięcy wierszy. Niewątpliwym dowodem na to jest fakt, że przedkładał pisanie wierszy nad pracę na roli. Pierwsze wczesne utwory poetyckie publikował na łamach tygodników *Piast* i *Naprzód*. Były to przeważnie wiersze polityczne, ukazujące trudne położenie chłopów i jego nierówną walkę z rządami sanacji. Twórczość Harli zyskiwała pozytywną opinię wśród czytelników i środowisk opiniotwórczych. Już w latach trzydziestych związał się z zespołem literackim *Wieś i jej Pieśń*. W dniach 23 i 24 czerwca 1934 roku uczestniczył w I Zjeździe Literatów Ludowych w Krakowie, na który udał się rowerem, ponieważ nie było go stać na zakup biletu kolejowego. Podczas Zjazdu poznał wielu literatów, w tym nawiązał kontakty z m.in.: Marianem Czuchnowskim³, Antonim Olchą⁴ czy najbardziej rozpoznawalnym Leonem Kruczkowskim⁵. W 1929 roku w mieleckiej drukarni Maksymiliana Fiałkowskiego, wydał własnym sumptem niewielką książeczkę poetycką pt. **Mój pamiętnik**. Zbiorek zawiera 13 wierszy napisanych w rodzinnych stronach, jesienią 1929 roku. Okres okupacji hitlerowskiej wniósł do twórczości Harli zupełnie nowe elementy artystycznego wyrazu. Charakterystyczne dla tego czasu są szczególnie wiersze: **Postój**, **Partyzant** czy **Narwik**. Interesował się dziejami Polski, poświęcając tej problematyce cykl wierszy historycznych m.in.: **Raclawice**, **Westerplatte** czy **Warszawa**, w których widać doskonalenie swojego warsztatu pisarskiego. W późniejszym okresie ponownie drukował swoje wiersze w popularnej wówczas w środowisku wiej-

³ Marian Czuchnowski (1909–1991) ur. w Polnej koło Grybowa, zm. w Londynie. Polski poeta, pisarz, dziennikarz w „Głosie Narodu”, „Ilustrowanym Kurjerze Codziennym”. Wielokrotnie aresztowany za działalność w radykalnym ruchu chłopskim i robotniczym. Po wojnie na emigracji.

⁴ Antoni Olcha (1914–1978) ur. w Naprawie, zm. w Warszawie. Polski prozaik, poeta, reportażysta, autor sztuk scenicznych. W latach 1933–1936 redaktor miesięcznika „Wieś – Jej Pieśń”. W okresie powojennym redaktor naczelny tygodnika „Chłopi” oraz redaktor tygodnika „Gromada – Rolnik Polski”.

⁵ Leon Kruczkowski (1900–1962) ur. w Krakowie, zm. w Warszawie. Polski pisarz, publicysta. Poseł do KRN, na sejm ustawodawczy, sejm PRL I, II, III kadencji.

skim prasie ogólnopolskiej, do której należały: *Gromada Rolnik Polski*, *Chłopska Droga*, *Zielony Sztandar*, czy w czasopiśmie literackim jak: *Kamena*, a także ukazujących się w Rzeszowie: tygodniku *Profile* i dzienniku *Nowiny*, czy miejscowych: *Głos Załogi*, *Megatik*, *Więści Regionalne* i innych. W 1965 roku ponownie wziął udział w Zjeździe Pisarzy Ludowych w Lublinie i związał się z Międzywojewódzkim Klubem Pisarzy Ludowych w Lublinie, który w wyniku przekształcenia od 1968 roku nosił nazwę Stowarzyszenie Twórców Ludowych, a z chwilą utworzenia nowego Oddziału Stowarzyszenia w Rzeszowie, znalazł się w gronie poetów ludowych regionu rzeszowskiego. Udzielał się również w powiecie mieleckim, należąc do koła Twórców Amatorów Ziemi Mieleckiej przy ówczesnej Powiatowej Poradni Kulturalno-Oświatowej w Mielcu. W 1986 roku w Gminnym Ośrodku Kultury w Przecławiu odbył się Konkurs Recytatorski im. Stanisława Harli, a w 1996 roku miała miejsce prezentacja poezji Stanisława Harli w Klubie Turkus Wojewódzkiego Domu Kultury w Rzeszowie, dając początek istniejącej do dzisiaj *Podkarpackiej Izbie Poetów*. W 1997 roku Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu Gminy Wiejskiej Mielec z siedzibą w Chorzelowie, przy współudziale WDK w Rzeszowie i Muzeum Regionalnego w Mielcu oraz TMZM w Mielcu, zorganizował *I Małopolski Konkurs Poezji Ludowej im. Stanisława Harli*. Wiersze poety drukowane były w licznych antologiach: *Od Bugu i Tatr do Bałtyku* (Lublin 1966), *Wieś Tworząca* tom III (Lublin 1968), *Wieś Tworząca* tom IV (Lublin 1970), *Antologia Współczesnej Poezji Ludowej* (Warszawa 1972), *Pozdrowienia mojej ziemi* (Rzeszów 1981) oraz wydanym pośmiertnie wyborze wierszy pt. **W blasku i rytmie słowa** (Lublin 1996). Towarzystwo Miłośników Ziemi Mieleckiej im prof. Władysława Szafera wydało zbiorek wierszy pt. **i jeszcze jeden krzyż...** (Mielec 1997). Poeta przez cały czas prowadził również osobisty **Dzienniczek**. Wiele jego utworów znajduje się w zbiorach archiwalnych Muzeum Etnograficznego im. F. Kotuli, stanowiącego Oddział Muzeum Okręgowego w Rzeszowie, jak również w zbiorach prywatnych.

Podsumowanie

Stanisław Harla był typowym przedstawicielem ówczesnej światłej części mieszkańców wsi polskiej. Po przerwanej dwukrotnie z przyczyn obiektywnych nauce, powrócił w rodzinne strony w powiecie mieleckim, które stały się ponownie jego domem na całe jego dojrzałe życie. Z całą odpowiedzialnością zaliczyć go można do drugiego pokolenia, ówczesnej elity działaczy ruchu ludowego w powiecie, a poprzez swoją poezję oraz działalność w związkach twórczych i Związku Młodzieży Wiejskiej *Wici* do osób rozpoznawalnych w środowisku wiejskim na niwie województwa małopolskiego, jak i ogólnokrajowego. Duży wpływ na aktywność literacką i społeczną, miała znajomość od czasów gimna-

zjalnych w Mielcu, ze znanym literatem, poetą i publicystą, współredaktorem ogólnopolskiego wiciowego pisma *Znicz*, absolwentem polonistyki na Uniwersytecie Jagiellońskim, nauczycielem i wykładowcą literatury na Uniwersytecie Ludowym w Gaci – Wojciechem Skuzą⁶. Tematem twórczości Stanisława Harli w zdecydowanej większości była ziemia rodzinna (**Zagon, Orze, Moja, Pasę** i inne), stany uczuciowe, jak i natura człowieka (**Matce, Muza, Relaks, Krzyż** i inne). Nie unikał również refleksji nad sytuacją polityczną i gospodarczą kraju, a szczególnie nad niepodległością i wolnością Ojczyzny. Za swoją działalność doświadczony został szykanami ze strony policji i administracji państwowej II RP. W tamtym okresie, nieoszczędzony przez los szczególnie podczas II wojny światowej, wycofał się zewnętrznie jakby na drugi plan zyskując środowiskową opinię samotnika. Jego styl życia wskazywał, że mieliśmy do czynienia z postacią nietuzinkową, dla której działalność społeczna i polityczna szczególnie w okresie międzywojennym, na początku w organizacjach młodzieżowych a później w ruchu ludowym oraz twórczość literacka, stała się priorytetem i nadawała sens życia. Pomimo zamieszkiwania z dala od prężnych środowisk literackich, przynależał do klubów oraz stowarzyszeń twórczych, zarówno lokalnych jak i ogólnokrajowych. Często jego utwory zamieszczane były w prasie i wydawnictwach ogólnopolskich, szczególnie w antologiach i almanachach. Do końca pozostał samotnikiem żyjącym bez rodziny i bez bliskiej zażyłości z sąsiadami. Mocno związany z ziemią, z jej urokami i z miejscowością, z której się wywodził, a w której spędził całe swoje życie. Ponowny renesans jego twórczości nastąpił po 1965 roku, poprzez udział w międzywojewódzkim zjeździe pisarzy ludowych w Lublinie, w którym zabierał głos i wziął udział w wieczorze jednego wiersza oraz w kilku wieczorach poetyckich zorganizowanych na Lubelszczyźnie. Następnie przyszły spotkania: w Warszawie, w *Domu Chłopa* w Bydgoszczy, w Rzeszowie, w Mielcu i w pobliskim Radomyślu Wielkim oraz w miejscowej szkole podstawowej. Podczas tych wyjazdów przekonywał się o przywiązaniu do rodzinnej ziemi i o jej walorach np. wiersz pt. **Wracam**: „*Omotany ulic splotem//zegnam cię...//Wracam z powrotem//do mej wsi, do mego domu...//a chociaż u twych bram//zatrzymujesz mnie syrenim głosem – ja sam//ze swoim losem – //wracam//do pól szumiących złotym głosem*”. Był rozpoznawalny w ogólnopolskich kręgach literackich i to pomimo tego, że w swojej okolicy pozostawał, szczególnie w późniejszym okresie życia, człowiekiem coraz bardziej anonimowym. W zapomnienie poszły jego szczególne zasługi w działalności w okresie międzywojennym w Związku Młodzieży Wiejskiej i ruchu ludowym. Ukształtowany ideowo w okresie międzywojennym nie odnalazł się w nowej powojennej rzeczywistości Polski Ludowej. Pozostając na ubo-

⁶ Wojciech Skuza, (1908–1942) ur. w Lubnicy w rodzinie chłopskiej, zm. w Iranie. Polski poeta, pisarz i publicysta. Działacz Polskiej Akademii Młodzieży Ludowej.

czu działalności politycznej, nadal pozostał wierny Witosowemu⁷ przesłaniu, *a Polska winna trwać wiecznie...* czego materialne dowody odnajdujemy w twórczości literackiej oraz jego osobistym **Dzienniczku**. Twórczość Stanisława Harli posiada walory ponadczasowe, a zarazem uniwersalne. Coraz częściej powraca poprzez wznowienia jego wierszy i organizowane konkursy literackie. Niemala w tym zasługa funkcjonującej od dwudziestu lat w Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie, Podkarpackiej Izby Poetów, której stał się swoistym patronem.

Summary

Stanisław Harla (1908–1977) Polish activist, a man of letters. Before World War II activist in Union of the Youth of Rural Areas “Wici” in Mielec County, the Republic of Poland, Małopolska Voivodeship of that time. In the mid-1930s, Stanisław Harla was an active member of the Polish People’s Party. In 1936 and 1937 Harla took part in strikes taking place in Mielec County. The Great Peasant Uprising was pacified by the government. Stanisław Harla was repeatedly persecuted and questioned by the police. In 1939 while subjected to cruel, inhuman interrogation procedure by the police, Harla sustained a spinal injury. After World War II in the late 1940s, Harla, disappointed by the Polish People’s Republic system, backed away from active political life. Harla is bracketed together with outstanding popular poets. In his work Harla expressed the misery, injustice, anguish and physical pain that peasants living in Polish villages felt. Through his poems readers may picture the magical, beautiful Polish countryside of the time. In the verses, the author considers the evanescence of human life and asks questions about the sense of active participation in the history. In spite of everything, throughout his life Harla was devoted to the idea of agrarianism and the people’s movement.

⁷ Wincenty Witos, (1874–1945) ur. w Wierchosławicach, zm. w Krakowie. Polski polityk, działacz ruchu ludowego, trzykrotny premier Rzeczypospolitej Polskiej.

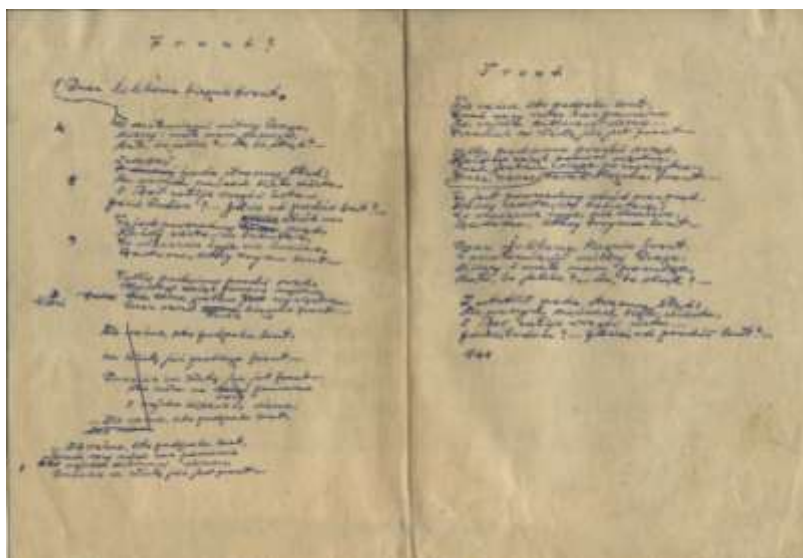
Stanisław Harla na rowerze (koniec lat 20. XX wieku).

Stanisław Harla na nartach (koniec lat 30. XX wieku).

Stanisław Harla w ogrodzie.

Rękopis wiersza z 1944 roku.